

תנ"ך

הוראות

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

פרק ראשון	–	סיפורי ראשית העולם והאנושות	–	(40x2)	–	80	נקודות
פרק שני	–	נושאי הבחירה	–	(20x1)	–	20	נקודות
						100	נקודות
						סך הכול	

ב. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך עברי שלם בלי פירושים ובלי תוספות.

מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.

ג. הוראות מיוחדות: (1) אין להעתיק את השאלה; יש לכתוב את מספרה בלבד.

(2) יש להתרכז בנושא. יש לשים לב לכתב, לכתיב ולפיסוק.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – סיפורי ראשית העולם והאנושות (80 נקודות)

ענו על שתי השאלות 1-2 (לכל שאלה – 40 נקודות).

בכל שאלה, ענו על סעיף א – **חובה** (25 נקודות) ועל אחד מן הסעיפים ב-ג (15 נקודות).

1. קראו **בראשית**, פרק ד', פסוקים ט'–כ"ו.

ענו על סעיף א – **חובה**.

א. (1) יש הטוענים שבפסוקים אלה מתוארות הן התפתחות תרבותית של האדם הן הידרדרות מוסרית שלו. ציינו שתי דוגמאות להתפתחות תרבותית ושת דוגמאות להידרדרות מוסרית, והסבירו כל דוגמה. (16 נקודות)

(2) קראו פסוקים ט"ז–כ"ב בפסוקים כ"ה–כ"ו.

מהו העניין המוזכר בנוגע לשושלת שת ואינו מוזכר בנוגע לשושלת קין? הסבירו מה אפשר ללמוד מכך על

שושלת קין. (9 נקודות)

ענו על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. קראו פסוקים כ"ג–כ"ד.

בדברי השירה של למך באים לידי ביטוי גם התרברבות וגם איום.

(1) הביאו שתי דוגמאות מן הפסוקים להתרברבות של למך, והסבירו כל דוגמה. (7 נקודות)

(2) קראו גם את פירוש המלבי"ם לפסוקים כ"ג–כ"ד.

"אתן, עדה וצילה [...] שמען קולי ואל תמרו את פי [...] כי אם אעשה איתכן רעה, מי יציל אתכן מידי, הלא [...] איש אחד עשה לי פצע והרגתי אותו ובעת ההרג נתן בי חבורה שהיא קלה מפצע והרגתי גם את הילד שלו, ולא היה מי שיקום כנגדי [...] כי אין משפט נגדי בארץ, כי זרועי רמה [...] ולכן אתן נשי למך, גורו [פחדו] מפני חרב, כי [אישה] אשר תמַרְה את פי, תומת".

הסבירו נגד מי מופנה האיום בדברי למך על פי הפירוש הזה. (8 נקודות)

ג. (1) קראו פסוק כ"ה וגם **בראשית**, פרק ד', פסוק א'.

יש הטוענים כי השוואה בין מדרש השם של קין (פסוק א') ובין מדרש השם של שת (פסוק כ"ה) מלמדת על שינוי באמונה ובתפיסת העולם של חוה.

הסבירו את השינוי. בססו את תשובתכם על מדרש השם של קין ועל מדרש השם של שת. (8 נקודות)

(2) קראו פסוקים ט'–י"ז ואת פירוש רמב"ן שלפניכם על פסוק י"ג.

"והנכון בפשט שהוא וידוי אמר אמת כי עֲוֹנוֹי גדול מלסלוח וצדיק אתה ה' וישר משפטיך".

על פי פירוש זה, האם חל שינוי בהתנהגות של קין אחרי שגזר עליו ה' את עונשו?

בססו את תשובתכם על הפסוקים ועל הפירוש. (7 נקודות)

2. קראו **בראשית**, פרק ט', פסוקים א'–י"א ופסוקים כ'–כ"ה.

ענו על סעיף א – **חובה**.

א. קראו פסוקים א'–ו'.

(1) על פי פסוקים אלה, אלוהים מברך את בני האדם ומעניק להם היתרים, אך גם מטיל עליהם איסורים.

הסבירו ברכה אחת, היתר אחד ושני איסורים. בססו את דבריכם על הכתוב. (16 נקודות)

(2) על פי פסוקים ה'–ו', הסבירו מהו הנימוק לאיסור הנלמד מפסוק ה', וכיצד ייאכף האיסור על בני האדם.

(9 נקודות)

ענו על אחד מן הסעיפים ב–ג.

ב. (1) קראו פסוקים ד'–י"א.

מפסוקים אלה אפשר ללמוד על כמה היבטים של ערך קדושת החיים.

צינו והסבירו שלושה היבטים של ערך קדושת החיים. בססו את דבריכם על הפסוקים. (9 נקודות)

(2) קראו פסוק ג'.

אפשר לטעון כי הכתוב בפסוק ג' אינו עולה בקנה אחד עם ערך קדושת החיים.

האם אתם מסכימים עם טענה זו? נמקו את תשובתכם. (6 נקודות)

ג. (1) קראו **בראשית**, פרק ט', פסוקים כ'–כ"ד, **בראשית**, פרק י"ט, פסוקים ל'–ל"ה ו**תהלים**, פרק ק"ד, פסוק ט"ו.

בשתיית יין יש ברכה ויש סכנה.

על פי כל אחד מן הקטעים, הסבירו מהי הברכה אז מהי הסכנה בשתיית יין. (6 נקודות)

(2) קראו **בראשית**, פרק ט', פסוקים כ'–כ"ד.

פרשנים התלבטו בשאלה מהו החטא שחטא חם.

קראו את דברי שד"ל על פסוק כ"ב שלפניכם.

"וירא חם אבי כנען את עֶרְוַת אביו ויגד". זה היה חטאו, שלא כיסהו, אבל הגיד לאחיו דרך לעג".

על פי פירוש שד"ל, מהו החטא שחטא חם?

לדעתכם, האם חטא זה מזכיר את תופעת ה"שיימינג" (בִּיּוֹש פומבי) הנהוגה היום ברשתות החברתיות?

נמקו את תשובתכם.

(9 נקודות)

פרק שני – נושאי הבחירה (20 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 3–4.

על אהבה וחסד

3. קראו רות, פרק ב'.

א. המילה המנחה "שדה" חוזרת בפרק פעמים רבות.

(1) הביאו מפרק ב' ראיה אחת להיות השדה מקור למזון ושתי ראיות להיות השדה מקור לסכנה, והסבירו כל אחת מן הראיות. (8 נקודות)

(2) קראו גם את הבית שלפניכם מתוך השיר "האומנם עוד יבואו ימים בסליחה ובחסד" מאת לאה גולדברג.

אֶת תִּלְכִּי בַשָּׂדֶה. לְבַדִּי. לֹא נִצְרָקֶת בְּלֶהֱט
הַשְּׂרָפּוֹת, בְּדֶרֶכִּים שְׁסֻמְרוּ מֵאִימָה וּמִדָּם.
וּבִישָׁר־לֵב שׁוֹב תִּהְיִי עֲנֹה וְנִכְנַעַת
כָּאֶחָד הַדְּשָׁאִים, כָּאֶחָד הָאָדָם.

(לאה גולדברג, ימים לבנים, מבחר שירים, www.kibutz-poalim.co.il)

יש הטוענים כי הדמות המתוארת בבית זה מרגישה בודדה.

על פי רות, פרק ב', האם לדעתכם גם רות בודדה? נמקו את תשובתכם, ובססו אותה על הכתוב. (4 נקודות)

ב. בפרק זה רות מכונה בכמה כינויים. ציינו והסבירו שני כינויים המדגישים את הזרות שלה ושני כינויים המעידים על השייכות שלה. (8 נקודות)

בין שאול לדוד

4. קראו שמואל א, פרק ל"א.

א. קראו פסוקים א'–י'.

(1) הסבירו מהו החשש של שאול, והאם הוא מוצדק. בססו את דבריכם על הכתוב. (5 נקודות)

(2) שאול יצא לקרב נגד הפלשתים, אף על פי שניבאו לו כי ימות בקרב זה.

קראו את דברי יוסף בן מתתיהו שלפניכם.

"אם אין בני אדם מצפים בליבם לשום טובה אלא יודעים מראש, שיש להם הכרח למות, ולמות בתוך המלחמה, ועם זאת אינם מפחדים ואינם נבהלים מן הפורענות [...] - הרי סבורני שזאת היא ראייה [הוכחה] של ממש לגבורה. ודבר זה עשה שאול והוכיח, שכל השואפים לתהילה אחרי מותם מן היאה להם לפעול כך".

(יוסף בן מתתיהו, **קדמוניות היהודים**, ספר שישי, עמ' 218)

הסבירו כיצד יוסף בן מתתיהו מציג את שאול, ומדוע הוא מציג אותו כך. (5 נקודות)

ב. קראו פסוקים ו'–י"ג.

בפסוקים אלה מתוארים מעשים של הַשְׁפָּלָה ומעשים של חסד כלפי המתים.

(1) ציינו והסבירו שני מעשים של השפלה. (5 נקודות)

(2) ציינו והסבירו שני מעשים של חסד. (5 נקודות)

בהצלחה!